

Розрахунки за електроенергію, спожиту наприкінці бюджетного року

Проведення розрахунків за комунальні послуги наприкінці бюджетного періоду є одним із найактуальніших питань, яке турбує майже всіх розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. На сьогодні багато замовників через стрімке зростання цін на електричну енергію та природний газ вимушені були розірвати договори про закупівлю, укладені на початку року, та перейти на закупівлю цих товарів у постачальників «останньої надії» (далі — ПОН).

У цій статті розглянемо, які підтвердні документи та в які терміни в кінці бюджетного періоду потрібно подати до органів Державної казначейської служби України (далі — Казначейство) для проведення розрахунків за спожиті комунальні послуги, надані ПОН.

Закупівлі товарів, робіт і послуг здійснюються замовниками з огляду на очікувану річну вартість таких товарів, робіт, послуг. Бюджетні зобов'язання за договорами про закупівлю беруться розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, які є замовниками в розумінні [Закону України «Про публічні закупівлі»](#) від 25.12.2015 № 922-VIII (далі — Закон), у межах одного бюджетного періоду, тобто з 1 січня по 31 грудня. Винятком є тільки довгострокові договори про закупівлю, за якими бюджетні зобов'язання можуть братись протягом декількох років, але в межах кошторисних призначень одного бюджетного періоду.

Особливості планування закупівель електричної енергії

Для забезпечення безперебійного постачання електроенергії замовники завчасно орієнтовно визначають обсяг електричної енергії, якого повинно вистачити на один бюджетний рік, і планують орієнтовний термін для укладення договору про закупівлю, за яким буде здійснюватись постачання електроенергії у наступному році.

Якщо очікувана вартість для закупівлі товару не перевищує суму, встановлену в пунктах 1 та 2 частини 1 статті 3 Закону (для замовників, визначених пунктами 1–3 частини 1 статті 2 Закону, — 200 тис. грн; для замовників, визначених пунктом 4 частини 1 статті 2 Закону, — 1 млн грн), то замовник проводить спрощену закупівлю. У разі перевищення зазначених вартісних меж застосовується порядок проведення процедур закупівель, визначених статтею 13 Закону. У разі здійснення закупівлі електричної енергії, вартість якої не перевищує 50 тис. грн, замовник повинен дотримуватися принципів публічних закупівель та може укласти «прямий» договір з енергопостачальником (див. Таблицю).

Таблиця

Дії замовника	Вартісні межі	Підстава
Укласти «прямий» договір та опублікувати звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель	Менше 50 тис. грн	Частина 3 статті 3 Закону
Провести спрощену закупівлю	Від 50 тис. грн до 200 тис. грн Для замовників в окремих сферах від 50 тис. грн до 1 млн грн	Пункт 28 частини 1 статті 1 Закону
Провести відкриті торги	Від 200 тис. грн (від 1 млн грн для замовників в окремих сферах) до 133 тис. євро	Частина 1 статті 3 Закону
Провести відкриті торги з публікацією англійською мовою	Від 133 тис. євро	Частина 3 статті 10 Закону

На практиці доволі часто трапляються випадки, коли дія попереднього договору про закупівлю закінчується раніше ніж планується укласти новий договір про закупівлю. Для таких ситуацій законодавством передбачається можливість укласти договір із постачальником «останньої надії».

Так, частиною 1 статті 64 [Закону України «Про ринок електричної енергії»](#) від 13.04.2017 № 2019-VIII (далі — Закон № 2019) визначено, що у разі необрання споживачем електропостачальника, зокрема **після розірвання договору з попереднім електропостачальником**, споживачу (замовнику) послуги з постачання електричної енергії **надає ПОН**, який визначається відповідно до цього Закону та не має права відмовити споживачу в укладенні договору постачання електричної енергії на обмежений період часу. Порядок постачання, формування ціни, максимальний строк та інші умови постачання електроенергії ПОН визначено також цією статтею.

Частиною 9 статті 64 Закону № 2019 визначено, що ПОН постачає електричну енергію споживачу протягом строку, що не може перевищувати 90 днів. Таку вимогу допустимо визначити в самому договорі про закупівлю електричної енергії (Приклад 1).

Приклад 1

Строк дії Договору про закупівлю

5.1. Цей Договір про закупівлю набирає чинності за фактом споживання електричної енергії у перший день, наступний за останнім днем постачання електричної енергії попереднім електропостачальником, за відсутності факту відключення, передбаченого ПРРЕЕ, та діє в частині здійснення розрахунків між Сторонами до повного їх здійснення, а в частині постачання електричної енергії його дія не може перевищувати 90 календарних днів.

Відповідно до частини 8 статті 64 Закону № 2019 ПОН розпочинає постачання **з моменту припинення постачання електричної енергії попереднім електропостачальником**. Договір постачання електричної енергії між ПОН і споживачем вважається укладеним з початку фактичного постачання електричної енергії такому споживачеві. Припиняється постачання електроенергії споживачеві від ПОН з моменту укладення договору про закупівлю з іншим електропостачальником.

Договір про закупівлю з ПОН укладається за результатами **переговорної процедури** закупівлі (якщо очікувана вартість закупівлі дорівнює або перевищує суму, установлену в пунктах 1 та 2 частини 1 статті 3 Закону) або шляхом укладення **«прямого» договору** з подальшим оприлюдненням звіту про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель (див. Рисунок).

Враховуючи положення Закону України «Про публічні закупівлі» (далі — Закон), замовник має право:		
Дії замовника	Вартісні межі	Підстава
укласти «прямий» договір на постачання електричної енергії з постачальником «останньої надії» без використання електронної системи закупівлі	у разі якщо визначена вартість буде становити менше 50 тис. грн	частина 3 статті 3 Закону
укласти «прямий» договір на постачання електричної енергії з постачальником «останньої надії» без використання електронної системи закупівлі	у разі якщо визначена вартість буде становити від 50 тис. грн до 199 тис. грн (1 млн грн, якщо замовник в окремих сферах господарювання)	абзац 6 пункту 2 частини 7 статті 3 Закону
укласти договір про закупівлю за результатами проведеної переговорної процедури закупівлі	у разі якщо визначена вартість буде дорівнювати та перевищувати 200 тис. грн (1 млн грн, якщо замовник в окремих сферах господарювання)	абзац 6 пункту 2 частини 2 статті 40 Закону

Рисунок

Проведення розрахунків за електроенергію, що постачається від ПОН

Для здійснення оплати за договорами про закупівлю замовники протягом бюджетного періоду реєструють бюджетні, фінансові бюджетні зобов'язання в органах Казначейства

відповідно до вимог Бюджетного кодексу України і Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від [02.03.2012 № 309](#) (далі — Порядок № 309).

Після укладення договору про закупівлю замовник, у визначені Порядком № 309 терміни, подає його та інші відповідні документи до органу Казначейства для реєстрації бюджетних зобов'язань. Відповідно до пункту 2.8 Порядку № 309 **під час виконання умов одного бюджетного зобов'язання можуть виникати в різні періоди декілька бюджетних фінансових зобов'язань**, які реєструються в органах Казначейства. Тобто протягом бюджетного періоду замовник для реєстрації фінансових зобов'язань та здійснення оплат за цим договором про закупівлю подає підтвердні документи за розрахунковий місяць у наступному місяці.

Здійснити розрахунки за електроенергію, яка постачалась від ПОН, споживач може на підставі договору про закупівлю / договору. Згідно зі статтею 631 Цивільного кодексу України сторони договору можуть здійснити свої права і виконати обов'язки відповідно до договору протягом строку його дії.

Зазвичай оплата за «прямими» договорами чи договорами про закупівлю, укладеними на один бюджетний рік, здійснюється в цьому ж періоді. Однак при закупівлі комунальних послуг, зокрема електричної енергії, передбачається, що оплата буде здійснюватись протягом періоду, наступного за розрахунковим. Не є винятком і умови договорів про закупівлю, укладені з ПОН.

У такому разі, коли розрахунковий період припадає на кінець бюджетного року, наприклад грудень, у замовників одразу виникає питання: **яким чином здійснити оплату за спожиту електроенергію за останній місяць поточного року, якщо її термін припадає вже на початок наступного бюджетного року?** Розглянемо Приклад 2.

Приклад 2

Комунальне некомерційне підприємство з 15.11.2021 переведено на постачання електроенергії від ПОН, з яким за результатами проведення переговорної процедури укладено договір про закупівлю. Умовами зазначеного договору про закупівлю встановлено, що «розрахунковим періодом є календарний місяць. Оплата виставленого Постачальником рахунка за цим Договором про закупівлю має бути здійснена Споживачем у терміни, визначені в рахунку, але не менше 5 робочих днів з дати отримання Споживачем цього рахунка або протягом 5 робочих днів від строку оплати, зазначеного у комерційній пропозиції, прийнятій Споживачем».

У цьому випадку за частину листопада 2021 року (починаючи з 15 числа) споживач

розрахується з ПОН за отриману електроенергію у грудні 2021 року. Термін оплати за товар, отриманий у грудні 2021 року, настане у січні 2022 року.

Проте потрібно зазначити, що закінчення бюджетного періоду не є надзвичайною ситуацією для проведення розрахунків. У такому випадку замовник може здійснити розрахунки:

у січні наступного бюджетного періоду за грудень

або

у грудні поточного року за обсяг комунальних послуг, отриманих у цьому самому місяці.

Розглянемо детальніше, як це реалізувати.

Як правильно провести розрахунки у наступному році за електроенергію, отриману в поточному?

У випадку визначення у договорі про закупівлю умови, яка передбачає проведення розрахунків у наступному місяці після розрахункового, бюджетні зобов'язання за таким договором про закупівлю в кінці грудня залишаються невикористаними та неоплаченими.

Відповідно до пункту 2.14 Порядку № 309 **неоплачені в кінці бюджетного періоду бюджетні фінансові зобов'язання розпорядників бюджетних коштів**, які були зареєстровані для здійснення оплати та не є кредиторською заборгованістю, бюджетні зобов'язання та бюджетні фінансові зобов'язання одержувачів бюджетних коштів **знімаються з обліку органами Казначейства**. Про зняті з обліку бюджетні зобов'язання та бюджетні фінансові зобов'язання органи Казначейства повідомляють розпорядників бюджетних коштів.

Після настання нового бюджетного року, керуючись пунктом 2.15 Порядку № 309, у міру прийняття рішень розпорядником бюджетних коштів про оплату бюджетних зобов'язань та бюджетних фінансових зобов'язань, **які були зареєстровані в органах Казначейства та залишилися неоплаченими на кінець минулого бюджетного періоду, органами Казначейства такі зобов'язання відображаються в обліку в поточному бюджетному періоді на підставі поданого розпорядником бюджетних коштів Реєстру бюджетних зобов'язань та / або Реєстру фінансових зобов'язань і відповідних підтвердних документів**.

Для реєстрації бюджетних зобов'язань та проведення платежів, згідно з переліком підтвердних документів, визначеним Методичними рекомендаціями, затвердженими наказом Державної казначейської служби України від 29.04.2013 № 68, для реєстрації

бюджетних та бюджетних фінансових зобов'язань за КЕКВ 2271 «Оплата теплопостачання» в органи Казначейства замовнику необхідно надати: *договір про закупівлю, рахунок-фактуру, акт наданих послуг (приймання-передавання товарної продукції), платіжне доручення.*

На підставі зазначених документів орган Казначейства у січні нового бюджетного періоду може здійснити реєстрацію бюджетних фінансових зобов'язань та оплату за обсяг електричної енергії, отриманої у грудні попереднього року. У такому разі **акт наданих послуг** (приймання-передавання товарної продукції) **повинен бути датований груднем поточного року (2021)**, тобто не пізніше закінчення строку дії договору про закупівлю, якщо від закінчується у грудні.

Чи можливо провести розрахунок у грудні за отриману електроенергію?

Якщо оплата буде здійснюватись у грудні поточного року, то на акті наданих послуг та рахунку **дата** повинна бути **зазначена груднем**.

Замовник може розрахуватися з постачальником за той обсяг товарів або послуг, який буде зазначено в акті наданих послуг. Підтвердні документи в останній місяць бюджетного періоду постачальники зазвичай надають замовникам в останніх числах грудня, щоб максимально оплатити обсяги товарів або послуг, отриманих у грудні. У договорах про закупівлю замовникам доцільно передбачати можливість отримувати від постачальника розрахункові документи до завершення поточного бюджетного періоду.

При поданні підтвердних документів замовниками до органів Казначейства наприкінці бюджетного періоду необхідно враховувати строки, визначені пунктом 2.3 Порядку № 309, відповідно до якого документи, надані розпорядником бюджетних коштів (розміщені в електронній системі закупівель), опрацьовуються органом Казначейства:

за захищеними видатками, які не потребують проведення процедур закупівель / спрощених закупівель, — протягом 1 операційного дня;

за захищеними видатками, які потребують проведення процедур закупівель / спрощених закупівель (крім капітальних видатків), — до 3 операційних днів;

за іншими поточними видатками, крім захищених, та наданням кредитів з бюджету — до 3 операційних днів;

за капітальними видатками — до 5 операційних днів.

Орган Казначейства опрацьовує підтвердні документи у визначені цим пунктом строки,

але не пізніше останнього робочого дня поточного бюджетного періоду.

Важливо: незалежно від того, в якому періоді передбачається сплачувати за електроенергію, отриману наприкінці бюджетного року від ПОН, споживачу необхідно отримати від ПОН відповідні документи (проект договору про закупівлю тощо), а також у разі потреби провести переговорну процедуру закупівлі (або укласти договір без застосування електронної системи закупівель) та надати їх в органи Казначейства для реєстрації бюджетних зобов'язань. У протилежному випадку, **якщо бюджетні зобов'язання за договором постачання електроенергії за певний бюджетний період не будуть зареєстровані в цьому ж періоді, то для здійснення оплати правові підстави будуть відсутні.**

У разі укладення договору про постачання електроенергії з ПОН у січні 2022 року замовник буде мати право зареєструвати бюджетні зобов'язання в органах Казначейства за цим договором про закупівлю згідно з вимогами, визначеними Порядком № 309, та здійснити оплату за обсяги електроенергії, спожитої починаючи з 01.01.2022, але не раніше.

Останнім часом газопостачальники, зокрема, «постачальники останньої надії» надсилають споживачам проекти договорів про закупівлю, для укладення яких потрібно провести процедуру закупівлі. На проведення переговорної процедури закупівлі потрібно мінімум 10 днів. Водночас наближається кінець бюджетного року. **Постає питання: чи встигнуть замовники провести процедуру на закупівлю природного газу із «постачальником останньої надії» та надати документи для реєстрації бюджетних зобов'язань та оплати за договором про закупівлю природного газу, постачання якого відбувалось у 2021 році?**

Відповідь при цьому буде такою: можливість провести розрахунки із «постачальником останньої надії» за природний газ, спожитий у грудні 2021 року, залежить від того коли замовник-споживач отримав документи, необхідні для оприлюднення процедури закупівлі. Зауважимо, що на проведення переговорної процедури закупівлі потрібно мінімум 10 календарних днів. Також потрібно враховувати, що останнім днем проведення платежів у Державній казначейській службі України є 30.12.2021. Отже, якщо замовник встигає провести процедуру закупівлі та надати підтвердні документи до органу Державної казначейської служби України своєчасно, то за природний газ, спожитий у грудні 2021 року, є реальна можливість розрахуватись до кінця бюджетного року.

В протилежному випадку, якщо ж договір про закупівлю за результатами переговорної процедури буде укладено лише на початку січня 2022 року, то провести розрахунки, керуючись статтею 631 Цивільного кодексу України, буде можливість лише за товар, постачання якого розпочалось не раніше 01.01.2022.

Як правильно вчинити у разі виникнення

заборгованості з оплати за спожиту електроенергію та здійснити розрахунки для її погашення?

Згідно зі статтею 509 Цивільного кодексу України **зобов'язанням** є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь іншої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від вчинення певної дії (негативне зобов'язання), у зв'язку з чим кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку. Зобов'язання виникають з підстав, встановлених статтею 11 Цивільного кодексу України, зокрема у разі укладання договору або іншого правочину.

Отже, зобов'язання зі сплати коштів за придбані товари (виконані роботи або надані послуги) виникають у замовника тільки у разі укладення договору про закупівлю / «прямого» договору. Як наслідок, **заборгованість по несплаті коштів може виникнути тільки в разі взяття на себе та невиконання сторонами певних зобов'язань**, які визначають і регламентують під час укладення цивільних та господарських договорів.

Згідно з частиною 1 статті 631 Цивільного кодексу України сторони договору можуть здійснити свої права й виконати свої обов'язки відповідно до договору протягом строку його дії. Якщо ж постачання товару, зокрема електроенергії, відбувається поза межами (не в період) дієвості договору, то в таких відносинах зобов'язання не регулюють положення договору, тобто вони **не є такими, за якими може виникнути відповідальність за невиконання**. Це означає, що в такому випадку не можна говорити про існування заборгованості за несплату будь-яких платежів.

Згідно зі статтею 48 Бюджетного кодексу України **бюджетна заборгованість виникає у розпорядника бюджетних коштів, який є замовником за договором постачання електричної енергії, тільки в разі укладення договору, за яким взято зобов'язання відповідно до бюджетних асигнувань**. В іншому випадку укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, за якими розпорядником бюджетних коштів взято зобов'язання без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень, установлених цим кодексом та законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), є недійсними. За такими операціями **не виникають бюджетні зобов'язання та не утворюється бюджетна заборгованість**.

Згідно з частиною 4 статті 48 Бюджетного кодексу України зобов'язання, **вимоги фізичних і юридичних осіб щодо відшкодування збитків та / або шкоди за зобов'язаннями**, взятими розпорядниками бюджетних коштів **без відповідних бюджетних асигнувань** або з перевищенням повноважень, установлених цим кодексом та законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), **стягують з осіб, винних у взятті таких зобов'язань, у судовому порядку**.

Враховуючи вищезазначене, заборгованість з оплати за електроенергію виникає тільки в

разі укладення договору з електропостачальником та за обсяги електроенергії, спожиті протягом дії цього договору про закупівлю / «прямого» договору. При відсутності оформлених договірних відносин у постачальника немає обов'язку постачати електричну енергію, а у споживача — платити за неї.

Висновки

Здійснити оплату за електроенергію, отриману від ПОН в кінці бюджетного періоду, замовник, тобто споживач електроенергії, може як наприкінці поточного бюджетного року, так і на початку нового бюджетного періоду за обсяги електроенергії, отримані у грудні поточного року. При цьому відповідні умови проведення розрахунків повинні бути визначені в укладеному договорі про закупівлю. Бюджетні зобов'язання зі сплати за електроенергію виникають у тому періоді, в якому було укладено договір про закупівлю та зареєстровано його в органах Казначейства.

У разі укладення договору про постачання електроенергії з ПОН у січні 2022 року замовник матиме право зареєструвати бюджетні зобов'язання в органах Казначейства за цим договором про закупівлю згідно з вимогами, визначеними Порядком № 309, та здійснити оплату за обсяги електроенергії, спожитої починаючи з 01.01.2022, але не раніше.

Також читайте на порталі [RADNUK.COM.UA](https://radnuk.com.ua) такі корисні статті та матеріали:

[«Зміни до порядку формування ціни постачальником "останньої надії"»](#)»;

[«Необхідність закупівлі електричної енергії у постачальника "останньої надії"»](#)»;

[«Ціноутворення на ринку електричної енергії від Української енергетичної біржі»](#).